wykorzystując do tego celu Wytyczne Archiwum PAN i proponując opracowanie dokumentacji elektronicznej tak samo jak tradycyjnej.

Ostatnie wystąpienie, Justyny Stuczyńskiej (UMK), dotyczyło *Dokumentacji elektronicznej w mediach*.

Podsumowując konferencję, W. Woźniak i W. Chorażyczewski stwierdzili, że przedstawiona problematyka, dotycząca różnych aspektów dokumentacji elektronicznej, jest niezwykle ważna, aktualna i skomplikowana. Podniesione tematy wymagają często dalszych badań i refleksji, wyrażono jednak nadzieję, że podjęta współpraca między NAC i UMK z pewnością przyczyni się do pogłębienia wiedzy w zakresie szeroko pojętej archiwistyki cyfrowej. Wymiernym zaś efektem konferencji będzie publikacja, w której zamieszczone zostaną przedstawione w Toruniu referaty.

* Konferencja była relacjonowana na bieżąco na Twitterze, hasztag #cyfrowe2015.

Hanna Staszewska

(Archiwum Państwowe w Poznaniu)

KONFERENCJA „ARCHIWA POLSKI I EUROPY: WSPÓLNE DZIEDZICTWO – RÓŻNE DOŚWIADCZENIA”

<http://dx.doi.org/10.12775/AKZ.2015.018>

Archiwa gromadzące zapisy różnych form pamięci odgrywają ważną rolę w inspiracji i tworzeniu kierunków rozwoju i standardów cywilizacji. Ich działalność determinowana jest różnymi czynnikami. Analiza społecznych funkcji archiwów i ich zmienności to obszerne i złożone zagadnienie. Celem konferencji zorganizowanej w Warszawie 16 i 17 IX 2015 r. stało się rozszerzenie refleksji dotyczącej wybranych problemów związanych z tym zjawiskiem. Znalazły się wśród nich: 1. Dobra kultury w przestrzeni publicznej. Polityka

archiwalna w Europie w XIX–XX w., 2. Archiwalia i ich czytelniczy – w poszukiwaniu modeli i standardów opracowania, opisu i udostępniania, 3. Archiwa Europy w historiografii europejskiej. Ta grupa problemów ukazać miała zbliżone i porównywalne zjawiska występujące w różnych krajach Europy. Pierwszego dnia obradowano w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, na ul. Rakowieckiej 2 D, drugiego w Archiwum Głównym Akt Dawnych na ul. Długiej 7. Organizatorami konferencji byli Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Pamięci Narodowej, NDAP, AGAD, Archiwum Polskiej Akademii Nauk oraz Sekcja Edukacji Archiwalnej Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

Konferencję otworzył Władysław Stępnia, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Wskazał na potrzebę rozwoju analiz dotyczących relacji łączących archiwistykę polską i europejską, wiążących się z procesami integracyjnymi w Unii Europejskiej. Podkreślił znaczenie problemu „jedności” Europy w refleksji naukowej i kulturowej. W imieniu IPN uczestników konferencji powitał Rafał Leśkiewicz, a pozostałych organizatorów Alicja Kulecka. Odnosząc się do wypowiedzi dyrektora Stępnia, przypomniała, że jedność Europy nie może stać się konkurencyjna wobec jej różnorodności. Wiąże się z prawem do zachowania odrębnych tożsamości w wielu przestrzeniach publicznych, m.in. narodowej i językowej. Archiwistyka i nauki humanistyczne stanowią ważny element wskazanych tożsamości. Podkreśliła, że ważnym komponentem europejskości jest wspólnota kulturowa oparta na kulturze chrześcijańskiej i powstających w jej ramach nurtach humanizmu i jego różnych odmian.

Wygłoszone w trakcie konferencji referaty zostały zaprezentowane w ramach następujących grup tematycznych: 1. Polskość i europejskość w refleksji archiwalnej; 2. Tradycyjna i cyfrowa wymiana wiedzy i doświadczeń; 3. Społeczne funkcje archiwów – gromadzenie, opracowanie, udostępnianie; 4. Archiwistyka w cieniu totalitaryzmów; 5. Problemy archiwistyki w krajach Europy.

Sesję „Polskość i europejskość w refleksji archiwalnej” poprowadziła Hanna Krajewska (APAN). Otworzył ją referat Mirosława Supruniuka (Biblioteka Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) *Archiwum Emigracji: wspólne dziedzictwo – różne doświadczenia*. Autor wskazał w nim na wiele istotnych zjawisk wiążących się z archiwizacjami i archiwami tworzonymi przez instytucje polskie działające poza krajem. Pierwszym z nich jest problem definiowania takich terminów jak „emigracja” i „Polonia”, „środowiska polo-

nijne”. Wskazał na następujące zjawiska charakterystyczne dla tej sfery dziedzictwa kulturowego: 1. Brak należytej troski o spuściznę aktową instytucji polskich działających poza krajem od 1939 r., 2. Przechowywanie wielu istotnych dokumentów dotyczących działalności tego środowiska w archiwach instytucji niepolskich, 3. Instytucje RP zarządzające zasobem archiwalnym nie zawsze dobrze wypełniają swoje obowiązki wobec dziedzictwa archiwalnego tworzonego przez instytucje polskie działające poza terytorium państwa, 4. Konieczne jest docenienie wysiłków podejmowanych przez polskie ośrodki naukowe (archiwalne, biblioteczne i muzealne oraz galeryjne) zmierzających do gromadzenia, zabezpieczania, opracowania i udostępniania tych materiałów archiwalnych. W odpowiedzi na ten referat Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych przedstawił wyjaśnienia dotyczące polityki archiwalnej wobec instytucji polskich działających poza krajem. Przypomniał, że w okresie PRL, przed 1989 r., to środowisko wykazywało wielką nieufność wobec polskiej administracji archiwalnej. Powodów takiego stanowiska było wiele, m.in. niechęć do systemu politycznego, obawy przed inwigilacją i dyskredytacją. Pierwsze kontakty po 1989 r. nie były więc łatwe. Przed 1989 r. nie było możliwe pełne poznanie instytucji i ich zasobów, analiza systemu ewidencji i stanu zachowania archiwaliów. Administracja archiwalna, na czele której stał Marian Wojciechowski, podjęła pierwsze działania w kierunku zachowania tego dziedzictwa. Jerzy Skowronek jako Naczelnny Dyrektor Archiwów Państwowych dążył do nawiązania bezpośrednich kontaktów ze znanymi wówczas instytucjami polskimi gromadzącymi archiwalia, odwiedził szereg tych instytucji, zapoczątkował program ich ewidencjonowania i publikowania informacji o zasobie. Z jego osobą związana jest także idea zgromadzenia w Rzeczypospolitej archiwaliów stworzonych przez instytucje polskie działające poza krajem, znana jako „Archiwum Polonii”. Działania Skowronka doprowadziły do przekazania niektórych zespołów archiwalnych do kraju. Po jego śmierci, w 1996 r., w kontaktach państwowej administracji archiwalnej coraz częściej zaczęły ujawniać się zróżnicowane stanowiska dotyczące idei gromadzenia dokumentów w kraju. Środowiska te wykazywały różne postawy wobec gromadzenia, opracowania, udostępniania, popularyzacji i edycji archiwaliów. Niezbędne stało się uwzględnienie tych wszystkich postaw. Wymagało to wypracowania polityki partnerstwa w tych kwestiach. NDAP podjęła decyzję o popularyzacji w tych środowiskach zasad naukowej ewidencji i opracowania archiwaliów. Efektem jej działań były misje archiwistów archiwów państwowych w tych instytucjach. W ich trakcie demonstro-

wane były przykłady prawidłowego ewidencjonowania i zabezpieczenia archiwaliów. Troska o archiwalia instytucji polskich działających poza krajem stanowi więc efekt konsensusu powstającego w wyniku polityki państwowej administracji archiwalnej i aktotwórców. Dyrektor Stępiak wskazał także na prawne problemy wywozu archiwaliów instytucji polonijnych z krajów, w których zostały wytworzone. Status ich jest regulowany zapisami prawa archiwalnego państw, w których działają instytucje polonijne. Pożądanym działaniem staje się zatem uzgadnianie takich przemieszczeń. Instytucje polonijne stanowią wprawdzie efekt aktywności środowisk polskich działających w danym kraju, ale równocześnie umiejscowione są w strukturach społecznych i prawnych tego terytorium. Można więc wskazać na podwójne podporządkowanie i wartościowanie – z jednej strony Polsce i środowisku polskiemu, z drugiej miejscowym strukturom państwowym.

Kolejny referat wygłosiła Violetta Urbaniak (Archiwum Państwowe w Warszawie). Jego tytuł brzmiał „Archiwa europejskie jako przedmiot zainteresowania »Archeionu«”. Autorka zaprezentowała w nim programy prezentacji działalności archiwów różnych krajach Europy na łamach czasopisma, czynniki wpływające na ich ewolucję, archiwistów zajmujących się tą problematyką oraz zasadnicze treści z nią związane. Podkreśliła stałą obecność tych kwestii wynikającą z poczucia wspólnoty kulturowej mimo wydarzeń wywołujących podziały.

Kolejny referat, *Rozwój szkolnictwa archiwalnego w Polsce w XX w.*, wygłosiła Irena Mamczak-Gadkowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Autorka wskazała na refleksje dotyczące potrzeby kształcenia fachowych kadr dla archiwów, które pojawiły się w procesie narodzin i integracji państwa polskiego. Omówiła koncepcje teoretyków edukacji oraz stanowisko państwowej administracji archiwalnej. Wskazała na istnienie szeregu niezrealizowanych projektów stanowiących wynik kreatywności polskiego środowiska archiwalnego. Omówiła różne formy upowszechniania wiedzy archiwalnej w Polsce do 1939 r., wśród nich instytucję stypendystów-praktykantów, wykłady z nauk pomocniczych historii i archiwistyki, kursy akademickie i urzędnicze. Dokonała obszernej charakterystyki podstawowych nurtów edukacji archiwistów w Polsce po 1945 r. Wskazała na powstanie specjalności archiwalnej na uniwersytetach polskich jako istotną formę przygotowania do zawodu. Nową jakość kształcenia zapewnił kierunek archiwistyka i zarządzanie dokumentacją, powstały na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, do którego niedawno dołączył Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Roz-

wojowi szkolnictwa towarzyszyło wzbogacenie dorobku naukowego i refleksji archiwalnej.

W referacie Wiesławy Kwiatkowskiej (UMK) *Tradycyjny opis polskich archiwaliów a standardy międzynarodowe* rozważane były kwestie relacji pomiędzy dorobkiem archiwistyki polskiej w dziedzinie ewidencji i opracowania zasobu a międzynarodowymi standardami opisu archiwaliów. Autorka wskazała na szereg zbieżności pomiędzy polskimi i międzynarodowymi zasadami opisu. Podkreśliła znaczenie dorobku Kazimierza Konarskiego w tym zakresie. Wskazała na długotrwałą żywotność określonych przez niego wymagań dotyczących analizowanego zagadnienia.

Wanda Krystyna Roman (UMK) w referacie *System informacji archiwalnej wobec potrzeb i oczekiwań współczesnych użytkowników* omówiła zasadnicze zjawiska wiążące się z tym zagadnieniem. Pierwszym przedmiotem jej rozważań stała się kwestia definiowania pojęć „informacja archiwalna”, „system informacji archiwalnej”. Nawiązywała do dorobku teoretycznego Macieja Gołombiowskiego, wskazując na jego aktualność. W jej ocenie jednym z istotnych elementów współczesnego systemu informacji archiwalnej są strony internetowe poszczególnych archiwów. Podkreśliła, że z powodu instrumentarium informatycznego znacznemu rozszerzeniu uległa liczba użytkowników, wśród nich duża grupa o trudno definiowalnych potrzebach, słabo przygotowanych do pracy w tradycyjnym systemie pomocy archiwalnych. Wskazała, że przed archiwami pojawił się problem dobrej komunikacji pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi tą domeną działalności.

Następną sesję, zatytułowaną „Tradycyjna i cyfrowa wymiana wiedzy i doświadczeń”, poprowadziła Wiesława Kwiatkowska. Otworzył ją referat Anny Laszuk (NDAP) *Europejski Portal Archiwalny – efekt współpracy i działania opartego na standardach międzynarodowych*. Autorka omówiła działalność Międzynarodowej Rady Archiwów w zakresie standaryzacji opisu archiwalnego. Zaprezentowała działalność Europejskiego Portalu Archiwalnego APEx, jego genezę, rozwój i stosowaną w projekcie metodologię, w tym słowniki, opisy zespołu i jednostki archiwalnej, możliwości wyszukiwania. Hanna Krajewska i Anna Gruszczyńska w referacie *Grupa Wyszehradzka* zaprezentowały działalność instytucji stanowiącej forum współpracy państw Europy Środkowo-Wschodniej. Wskazały na rolę czasopisma „Archivarius Visegradiensis” jako medium integrującego środowisko archiwalne. Andrzej Prinke (Muzeum Archeologiczne w Poznaniu) w referacie *AREA – międzynarodowa sieć badawcza, poświęcona archiwom i archiwaliom europejskim (program*

CULTURE 2000). Z doświadczeń polskiego użytkownika zaprezentował udział Muzeum Archeologicznego w Poznaniu w projektach europejskich. Wskazał na korzyści wiążące się z tą działalnością. Jedną z istotnych stało się włączenie muzeum do europejskiej sieci badawczej, wymiana doświadczeń z innymi instytucjami, popularyzacja stosowanych przezeń metod i dorobku. Udział w projektach wymusił stosowanie technologii informatycznych w procesie wymiany rezultatów badawczych, upowszechniania wyników poszukiwań archeologicznych, ich udostępniania szerokiemu odbiorcy. To zjawisko stało się wartością dodaną projektów. Referat kończący sesję wygłosiła Anna Krzezińska (Instytut Farmakologii PAN). Tytuł brzmiał *Udostępnianie w ramach europejskiego modelu otwartego dostępu. Regulacje prawne w kontekście danych badawczych*. W rozważaniach autorka zaprezentowała najnowsze wymagania Komisji Europejskiej dotyczące programów Horyzont 2020 i Erasmus, zakładające konieczność udostępniania w modelu otwartym materiałów naukowych i dydaktycznych tworzonych na ich potrzeby. W jej refleksji pojawiał się problem „danych badawczych”, ich definiowania, gromadzenia, okresu przechowywania i zasad udostępniania. Następnie autorka zaprezentowała rozważania dotyczące tego, czym są dane badawcze dla archiwisty oraz jak długo powinny być przechowywane, a zwłaszcza jakie czynniki decydują o długości projektowanych okresów przechowywania. Wskazała, że w związku z wymaganiami programów Horyzont 2020 i Erasmus Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego opracowało plan wdrażania „otwartego dostępu do treści naukowych w Polsce”.

Kolejną sesję zatytułowaną „Społeczne funkcje archiwów – gromadzenie, opracowanie, udostępnianie” poprowadzili Wiesława Kwiatkowska i Janusz Łosowski. Otworzył ją referat Krzysztofa Syty (UMK) *Opracowywanie zasobu archiwów rodzinno-majątkowych na ziemiach polskich na przełomie XIX–XX w. (do 1939 r.)*. Autor wskazał, że istotnym czynnikiem decydującym o opracowaniu archiwów rodzinno-majątkowych stała się wartość, jaką było pełnienie funkcji źródła historycznego. Ich miejsce w hierarchii dóbr kultury wiązało się ze społecznym statusem twórców. Pełnione przez ich właścicieli role społeczne przyczyniły się do dużego zainteresowania tymi materiałami. Powodowało to udział środowiska historyków i historyków literatury w procesie opracowania tych archiwaliów. Wśród nich znajdowali się m.in. Stanisław Smolka, Józef Kallenbach, Tadeusz Korzon, Ludwik Kolankowski. Autor pragnął przy tym zwrócić uwagę, że w literaturze archiwalnej lepiej rozpoznane są problemy gromadzenia, przechowywania i opracowania

archiwów rodzinno-majątkowych z okresu staropolskiego, w mniejszym natomiast stopniu z XIX i XX w. Większość właścicieli dążyła do uporządkowania archiwaliów. Prace porządkowe prowadzone były w wielu archiwach. W trakcie gromadzenia i zabezpieczania występowało zjawisko łączenia archiwaliów i księgozbiorów oraz muzealiów. Prace porządkowe często były wymuszane potrzebami prowadzonych kwerend. Prowadziło to do rozwoju metodyki archiwalnej porządkowania tego typu materiałów. Autor zaprezentował problemy opracowania najbardziej znanych archiwów tego okresu, m.in. zbiorów XX. Czartoryskich, Biblioteki Ordynacji Zamoyskich, archiwum Tarnowskich z Dzikowa, archiwum Potockich z Krzeszowic. Piotr Dymmel (Archiwum Państwowe w Lublinie) w referacie pt. *Opis dokumentów i akt staropolskich w praktyce archiwalnej XIX w. Przykład archiwistów lubelskich* zaprezentował problemy tworzenia sieci nowoczesnych archiwów w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim. Przedstawił postępowanie z aktami sądów grodzkich i ziemskich oraz kancelarii miejskich. Omówił problemy gromadzenia akt w określonych i wyznaczonych miejscach, ich przegląd oraz ocenę stanu zachowania. Wskazał na problemy wiążące się z zarządzaniem nimi, w tym ewidencją. Temu celowi służyły rozważania dotyczące konstrukcji i zawartości dwóch tabel (A i B) stosowanych przez administrację Królestwa Polskiego. Scharakteryzował środowisko osób zajmujących się aktami. Omówił problemy organizacji zasobu i systemu ewidencji w Archiwum Akt Dawnych w Lublinie. W kolejnym referacie zatytułowanym *Archiwum Krakowskiego Oddziału IPN – KŚZpNP widziane inaczej* Balbina Cała, Marek Węgrzyn i Michał Zajda (IPN Oddział w Krakowie) zaprezentowali podstawowe funkcje społeczne pełnione przez tę instytucję. Omówili gromadzenie materiałów, wskazali na jego cele, zaprezentowali archiwalia dotyczące bardziej znanych spraw. Pokazane zostały także fotografie jako ważne źródło podstawowe i uzupełniające dla wielu spraw będących przedmiotem badania historycznego. W referacie Anny Wajs (APW) *Pamiętniki, wspomnienia i relacje – zagadnienia z zakresu gromadzenia w latach powojennych i opracowania w świetle materiałów archiwalnych Archiwum Państwowego w Warszawie* zaprezentowane zostały materiały nadsyłane na konkurs pamiętnikarski „Warszawa moich wspomnień”, organizowany przez tygodnik „Stolica” w 1946 r. Dały one początek Zbiorowi Rękopisów przechowywanemu w warszawskim archiwum państwowym. Autorka scharakteryzowała jego zawartość oraz omówiła prace metodyczne prowadzone w związku z jego opracowaniem. Urszula Kowalczyk (APW) w referacie *Udostępnianie mate-*

riałów archiwalnych – ewolucja czy standaryzacja? podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, jakie czynniki wpływały na kształtowanie wymienionej w tytule funkcji archiwów. Autorka dokonała analizy starszej i nowszej literatury dotyczącej tej problematyki. Hadrian Ciechanowski (Archiwum Państwowe w Toruniu) w referacie *Rejestry publiczne – problemy gromadzenia i opracowania* zaprezentował problemy tworzenia dokumentacji służącej ewidencji różnych zjawisk życia społecznego. Podzielił się także refleksjami dotyczącymi zagadnienia zespołowości, wyodrębnienia granicy tej struktury, opisu jednostek. Mateusz Żmudziński (UMK) w referacie *Opracowanie akt parafialnych i dekanalnych na przykładzie Archiwum Akt Dawnych Diecezji Toruńskiej* zaprezentował działalność archiwum kościelnego i prowadzone w nim prace metodyczne. Opisał problemy gromadzenia archiwaliów, tworzenia pomocy ewidencyjnych w trakcie procesu przejmowania archiwaliów. Wskazał także na główne problemy opracowania tego typu zespołów archiwalnych. Marcin Mielnik (Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Warszawie) w referacie *Archiwalia Ministerium Policji Księstwa Warszawskiego* zaprezentował działalność kancelarii tej instytucji, jej organizację i miejsce w urzędzie. Omówił spuściznę aktową Ministerium.

W drugim dniu obrad sesję „Archiwistyka w cieniu totalitaryzmów” poprowadził Hubert Wajs, dyrektor AGAD. Zdzisław Chmielewski (Uniwersytet Szczeciński) nadesłał referat zatytułowany *Dojrzewanie tożsamości naukowej archiwistyki w totalitarnych systemach Europy międzywojennej*. Swoje rozważania zawarł w następujących rozdziałach 1. „Eugenio Casanova – archiwistyka »bez zasad«”, 2. „Adolf Brenneke. Zamiast »bez zasad« – »wolna zasada«”, 3. „Heinrich Otto Meisner: Poprzez genetykę aktu do archiwistyki.”, 4. „Szczególne uwarunkowania archiwistyki radzieckiej.” Przez taką konstrukcję pracy dokonał omówienia dorobku archiwistyki państw totalitarnych oraz wskazał na fakt dominacji archiwistów z krajów o tych systemach w tworzeniu teorii naukowych omawianej dyscypliny. Kolejne wystąpienie przedstawił Janusz Łosowski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Nosiło ono tytuł *Ideologiczne treści w sowieckich podręcznikach archiwistyki*. Autor wskazał na potrzebę badania zagadnienia z powodu nikłej znajomości roli archiwów w systemach totalitarnych. Główną metodą badania stała się analiza podręczników archiwistyki pod kątem zawartych w nich treści ideologicznych. Autor wskazał na cechy charakterystyczne sieci archiwalnej w Związku Radzieckim. Definiując pojęcie „treści ideologiczne”, wskazał, że to „uporządkowany zbiór twierdzeń służących ludziom o podobnych

poglądach do rozumienia i wyjaśniania otaczającego go świata”. Celem ich tworzenia było określanie kierunków i sposobów działania oraz uzasadniania „względami ponadjednostkowymi”. Następnie autor wskazał treści, które mogły zostać uznane za ideologiczne. Omówił radzieckie podręczniki archiwistyki oraz dokonał analizy zawartych w nich treści ideologicznych. Wyodrębnił kilka rodzajów tego typu treści. Vitalija Stravinkienė (Instytut Historii Litwy) w referacie *Władze sowieckie i archiwa Wilna: trudny okres (1939–1941, 1944–1945)* omówiła problemy wiążące się z polityką radziecką wobec archiwaliów Wilna. Autorka wskazała na zjawisko grabieży dóbr kultury w Wilnie, którą prowadziła administracja radziecka wspierana przez Armię Czerwoną. Interwencje Litwinów nie były skuteczne. Wywiezione w 1939 r. archiwalia powróciły do Wilna dopiero po wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej w latach 1942–1943. Pierwszej okupacji Litwy przez ZSRR (1940–1941) towarzyszył proces sowietyzacji, polegający na wprowadzaniu radzieckich wzorców ustrojowych. W 1944 r. (w czasie drugiej okupacji sowieckiej) archiwa Litwy zostały podporządkowane administracji centralnej ZSRR. Autorka wskazała na nowe tendencje w polityce archiwalnej występujące po dojściu do władzy Nikity Chruszczowa. Podkreśliła, że archiwa litewskie były wykorzystywane przez „władze sowieckie do celów politycznych i ideologicznych”. W referacie Stanisława Kollera (IPN) zatytułowanym *Znaczenie wykazu akt oraz zarządzeń, wytycznych i decyzji kierownictwa resortu w procesie brakowania i niszczenia akt operacyjnych Służby Bezpieczeństwa w latach 1956–1989. Zarys problematyki* zaprezentowane zostały czynniki wpływające na omawiane zjawisko. Autor wskazał na akty prawne o różnym statusie regulujące te kwestie. Znalazły się wśród nich: zarządzenia i instrukcje archiwalne ministra spraw wewnętrznych, wykazy akt, zarządzenia i wytyczne kierownictwa Biura „C” (pełniącego funkcję archiwum bieżącego i historycznego), decyzje kierownictwa resortu, czynniki pozanormatywne (brak miejsca, konieczność zatarcia śladów działalności kompromitującej). Autor podkreślił, że w latach 1956–1989 wydano pięć rozporządzeń ministerialnych, do których dołączone były wykazy akt, oraz jedno zarządzenie dyrektora Biura „C”. Akta były dzielone na następujące kategorie: A – przechowywanie bezterminowe (wieczyste), długiego okresu przechowywania – powyżej B-20, krótkiego okresu przechowywania – poniżej B-15, kategoria „według danego rodzaju sprawy”. W latach 1956–1989 widoczny był spadek liczby rodzajów akt kat. A z 27,3% w 1957 r. do 7,5% w 1985 r. W tym okresie widoczna była tendencja do traktowania ok. 1/3 akt jako akt długiego okresu przechowywania (31,8%

w 1957 r. i 29,8% w 1985 r.). W latach 1956–1989 zwiększyła się liczba akt krótkiego okresu przechowywania z 40,9% w 1957 r. do 61,2% w 1985 r., oraz „danego rodzaju akt” z 5,3% w 1968 r. do 1,5% w 1985 r. Autor podkreślił dużą, lecz nie zasadniczą rolę normatywów w procesie brakowania i duży wpływ decyzji o charakterze politycznym.

Sesję „Problemy archiwistyki w krajach Europy” poprowadził Jacek Krochmal, zastępca dyrektora AGAD. Artur Sypuła przygotował referat *Zagadnienie zespołowości w świetle prawa archiwalnego Republiki Włoskiej*. Dokonał w nim przeglądu teorii archiwalnej i prawodawstwa dotyczącego podstawowego pojęcia archiwistyki, jakim jest zespół archiwalny. Magdalena Heruday-Kiełczewska (UAM) w referacie *Archiwum idealne? Archiwum Narodowe w Pierrefitte sur Seine* zaprezentowała nową siedzibę tej znanej w Europie placówki archiwalnej. Wskazała na jej liczne społeczne role możliwe do realizacji dzięki nowemu budynkowi. Istotnym elementem nowej siedziby jest sztuka nowoczesna służąca pełniejszej recepcji archiwaliów jako dobra kultury. Paweł Derecki (UW) w referacie *National Archives w Internecie, czyli krótko o »nowoczesnej archiwistyce«* omówił funkcje strony internetowej Archiwum Narodowego Anglii. Podkreślił bogactwo tej formy komunikacji z korzystającymi z zasobu oraz szeroką ofertę edukacyjną. Łukasz Karolewski (Narodowe Archiwum Cyfrowe) w referacie *Szanse i zagrożenia crowdsourcingu w opracowywaniu fotografii* omówił sposoby wykorzystania forum internetowego jako metody datowania i opisu nierozpoznanych zdjęć. Wskazał na zalety i wady tego zjawiska niezbędnego w przypadku braku materiałów służących identyfikacji fotografii. Podkreślił konieczność stosowania krytycznej analizy danych dostarczonych w wyniku procesu pozyskiwania informacji na portalach internetowych. Katarzyna Słojkowska (APAN) w referacie *Archiwum Przędzieckich* omówiła materiały pochodzące z tego zespołu przechowywane w archiwum osobistym Aleksandra Gieysztora. Zaprezentowała dzieje archiwum i jego związki z biografią wybitnego mediewisty. Rafał Leśkiewicz (IPN) w referacie *Rola i znaczenie IPN w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego RP* zaprezentował społeczne funkcje Instytutu. Wskazał na znaczenie działalności lustracyjnej jako służącej budowie przejrzystego, demokratycznego państwa. Procesowi temu sprzyja dobra informacja o zasobie IPN osiągnięta dzięki inwentarzowi strukturalnemu. Podkreślił znaczenie IPN w realizacji polityki historycznej oraz działalności służącej zachowaniu dobrego wizerunku Polski za granicą, zwłaszcza monitorowanie i walkę z terminem „polskie obozy koncentracyjne”. Anna Krochmal (NDAP) w referacie *Archiwa zjed-*

noczonej Europy w świetle projektu APEX zaprezentowała realizację i działalność portalu archiwów Europy (Archives Portal of Europe Network of Excellence) służącego integracji informacji o zasobie tych placówek. Przedstawiła uczestników projektu, jego popularyzację i użytkowników. Wskazała na duże zainteresowanie tym portalem w Polsce. Robert Górski (NDAP) w referacie *Różne tradycje i problemy ekwiwalencji terminów w świetle doświadczeń translatorskich* słownika *terminologii archiwalnej* (*ICA Dictionary on Archival Terminology*) omówił zagadnienie porównywania definicji i terminów z zakresu archiwistyki w procesie tłumaczenia wspomnianego słownika. Alicja Kulecka w referacie *Napoleon Bonaparte i Archiwum Europy* przypomniała o idei zgromadzenia cennych dla kontynentu archiwaliów w jednym miejscu – ośrodku kultury i nauki, a zarazem stolicy Francji Paryżu. Wskazała, że mimo iż koncepcja oznaczała wywóz archiwaliów z wielu miast Europy do Francji, przyczyniła się do rozwoju teorii dotyczących wartościowania, klasyfikacji dziedzictwa kulturowego. Działalność archiwistów francuskich inspirowała do tworzenia nowoczesnej sieci archiwów europejskich.

W czasie dyskusji podsumowującej wskazano na wpływ wydarzeń z życia politycznego na losy kultury Polski i innych krajów Europy. Wizje światopoglądowe znajdowały odzwierciedlenie w strategiach postępowania z archiwaliami. Dzięki konferencji możliwa była wymiana poglądów dotyczących miejsca archiwów i archiwaliów stanowiących istotny element polskiego dziedzictwa kulturowego w europejskiej wspólnocie kulturowej.

Alicja Kulecka

(Uniwersytet Warszawski)